

particular with the Slavs, played a major role in the ethnolinguistic genesis and development of the Balts. The question of the Baltic-Slavic ethnolinguistic unity is the subject of many studies in anthropology, archaeology, history, and linguistics. To date, there is no general consensus among scholars, including linguists, on the existence of a Baltic-Slavic ethno-linguistic unity at different stages of the development of Baltic and Slavic linguistic cultures. It is a well-known and proven fact in the genealogical classification of the world's languages that the Baltic and Slavic language groups belong to the Indo-European language family. Indo-European scholars, in particular Balticists and Slavicists, as a result of thorough research, have established that both of these language groups have numerous common features at all levels of the language system – phonetic, morphological, lexical and syntactic – which are absent in other language groups of the Indo-European family. According to some researchers, the relevant empirical material may indicate a common period of development of Baltic and Slavic linguistic cultures, which makes the existence of a Baltic-Slavic ethno-linguistic unity possible. However, there is also an opposing view among scholars about the parallel development of Baltic and Slavic linguistic cultures with periodic contact of varying degrees of closeness.

Keywords: *Balto-Slavic ethnolinguistic unity, Baltic languages, Slavic languages, Indo-European language family, ethnolinguistics, comparative linguistics, language development.*

Дайва НУРІСВА
Незалежна дослідниця

Проблема перекладу з української на литовську за посередництвом російської мови на прикладі “Малого українсько-литовського словника”

Проблематика укладання перекладних словників у сучасній лексикографії зазвичай розглядається в контексті добору еквівалентів, обсягу словникового матеріалу, урахування міжкультурних особливостей та забезпечення актуальності лексики. Однак аналіз першого українсько-литовського словника (Pacholok Z., Gritėnienė A., ред. Mažasis ukrainiečių-lietuvių kalbų žodynas = Малий українсько-литовський словник. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2022) дозволяє виявити низку специфічних викликів, що постають у випадках перекладу між українською та литовською мовами, які в ХХ столітті контактували опосередковано через третю мову – російську як *lingua franca* радянського періоду. У процесі аналізу мною виявлено системні похибки, зокрема наявність в словарі лексичних одиниць або значень, притаманних російській мові, але відсутніх в українській. Це може свідчити про перенесення структур і змісту з російсько-литовських словників без належної адаптації до українського мовного матеріалу. Так, наприклад, українське слово “сир” у словнику подано лише у значенні “suris”, тоді як значення “varškė”, яке воно також охоплює, не представлено. Подібні випадки простежуються і в зворотному напрямі. Додатковим недоліком видання є невідповідність лексичного наповнення сучасним потребам користувача. У словнику відсутні базові лексичні групи, зокрема назви місяців і днів тижня, натомість представлено застарілу або маловживану лексику, таку як “сєр”, “єфрейтор”, “касторка”, “цілина”, “єскімо”. Крім того, зафіксовано значну кількість технічних і змістових помилок: численні відсилання до неіснуючих словникових

статей, а також некоректні або спотворені переклади окремих лексем. Такі недоліки можуть суттєво впливати на достовірність інформації та знижувати практичну цінність словника, жодних альтернатив якому, крім російсько-литовських словників, наразі немає.

Ключові слова: *лексикографія, українська мова, литовська мова, мовний контакт, запозичення, русифікація.*

Юлія БАЛАЖ

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Поліфункціональність дативу в контексті семантичного поширення структури речення

У статті здійснено функційно-граматичний аналіз дативу в сучасній українській мові як потужного інструменту семантичного поширення предикативної структури речення. З позицій функційної граматики датив розглядається не лише як непрямий синтаксичний актант, а як категорія, що бере активну участь у формуванні аргументної структури дієслівного предиката. У центрі нашої розвідки – здатність дативного компоненту структурувати предикатні відношення шляхом інтеграції учасників ситуації, які не входять до базової валентності вербатива, але значуще модифікують його семантику. Ми акцентували нашу увагу на функціональній мобільності дативу в межах вербативів з експерієнціальним, афектованим або інтенціональним змістом. Описано синтаксичні моделі, у яких датив виконує структуроутворювальну роль, забезпечуючи реалізацію вторинної валентності та комунікативного фокусу. Виявлено, що датив часто сигналізує наявність імпліцитного адресного чи емоційно орієнтованого вектора ситуації, завдяки чому бере участь у формуванні глибинного рівня семантичної структури речення. Зокрема, продемонстровано, що датив здатен відображати міжсуб'єктні відношення навіть у відсутності експліцитного адресата. У низці конструкцій він виконує роль актуалізатора вторинного комунікативного центру, зсуваючи інформаційну вагу висловлення. Це дозволяє розглядати датив як засіб не лише синтаксичної, а й дискурсивної організації тексту. У межах аналізованого матеріалу спостерігається тенденція до розширення функціонального поля дативу в неканонічних предикативних моделях. Таким чином, датив постає як динамічна категорія, що віддзеркалює взаємодію граматичних, семантичних і прагматичних чинників у структурі українського речення. Наше дослідження сприяє глибшому розумінню статусу дативу в системі синтаксичних поширювачів, а також дозволяє розглядати його як засіб концептуального структурування предикації у мові. Отримані результати становлять інтерес для подальших студій у галузі синтаксису, семантики та когнітивної лінгвістики.

Ключові слова: *функційна граматика, синтаксичне поширення, валентність предиката, непрямі актанти, семантика, мультифункціональність, датив.*